

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Kovács István ügyvéd..... által képviselt..... I. r.,..... II. r. felpereseknek a dr. Gácsi Gabriella ügyvéd..... által képviselt.... alperes ellen a..... jogi referens által képviselt..... felperesi beavatkozói perbenállása mellett környezetszennyezés megtiltása iránt a Miskolci Városi Bíróság előtt 8.P.24.595/2008. számon megindított, és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 2010. július 8-án 1.Gf.40.151/2010/6. számon hozott jogerős ítéletével befejezett perében az alperes 62. sorszámú felülvizsgálati kérelme folytán a 2010. december 16. napján megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta és kihirdette az alábbi

i t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet felülvizsgálattal támadott részében hatályában fenntartja.

Az I. r. felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmét hivatalból elutasítja.

A peres felek és a beavatkozó a felülvizsgálati perköltségüket maguk viselik.

I n d o k o l á s :

Az alperes 1997. évtől nyersvas tartalmú kohászati nem veszélyes és veszélyes melléktermékek és hulladékok újrahasznosítását végezte a perrel érintett..A.. telephelyén. A környezetvédelmi hatóság 2002. május 1. napján kelt határozatával a környezetvédelmi engedélyt az alperesnek öt évre megadta. A technológiai kibocsátási határértékeket 2005. február 15-én hozott határozatának melléklete tartalmazta. Az engedély szerint az alperes az ipartelepen évi maximum 120 tonna zsugorítmány előállítására jogosult oly módon, hogy hulladék nem keletkezik, az előállítás nem okozhat káros légszennyezést, vagy bűz kibocsátást, és egy éven belül a határozatban megjelölt változásokat eszközli. A felügyelőség az engedély érvényesség idejét 2008. november 4. napjáig meghosszabbította. Az alperes tevékenysége folytatásához szükséges egységes környezetvédelmi használatra vonatkozó engedélyt (EKHE) a környezetvédelmi felügyelőség 2008. november 27-én kelt

határozatával adta ki szénérc szinterező tevékenységre 2018. december 31-ig azzal, hogy az első teljeskörű felülvizsgálat határideje 2013. december 31. Az éves kapacitás engedélyezett mértéke 120 tonna. Az alperes jelenleg vaskohászati alapanyag hulladék- és veszélyes hulladék hasznosításával történő gyártását végzi. A per tartama alatt a négy gyártósorból a termelés kizárólag a 4-es gyártósoron folyt.

Az alperes tevékenységével összefüggésben a környező településekről sorozatos panaszbejelentések érkeztek, melyekben a lakosság az alperestől kiáramló bűzre panaszkodott. A panaszbejelentések alapján az alperes több alkalommal leállította a tevékenységét. 2004. és 2008. között egy olyan nap volt, amikor az alperes állásidő nélkül üzemelt. A fenti időszakban az alperes intézkedéseket tett a bűzhatás megszüntetésére a környezetvédelmi hatóság által elrendelt intézkedési terv alapján. A levegő bűzzel való terhelése nem szűnt meg, ezt a környezetvédelmi felügyelőség, illetve..... Hivatal is megállapította.

A felperesek keresetükben a Környezetvédelmi Törvény 99. § (2) bekezdése alapján kérték, hogy a bíróság az alperest a környezetszennyező, környezetkárosító és környezetveszélyeztető magatartásától és a további jogellenes működésétől tiltsa el. Kérték továbbá, hogy a bíróság kötelezze az alperest a tevékenység megszüntetése során..A.. telephelyen felhalmozott veszélyes hulladék elszállítására, ártalmatlanítására.

A beavatkozóként perbelépő országgyűlési biztos a keresetnek helytadó ítélet hozatalát indítványozta.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül szüntesse meg azt a működési tevékenységét..A.. ipartelepen, mellyel a környezeti levegőt bűzzel terheli. Ezt meghaladóan az I. r. felperes keresetét elutasította.

Megállapította, hogy az alperes tevékenysége bűzzel terheli a levegőt, ami kedvezőtlen meteorológia viszonyok esetén tartós állandó panaszokat okozhat a környezetben élő mintegy 25.000 ember számára. A környezetszennyezéstől eltiltásra irányuló kereseti kérelmet alaptalannak találta, mivel a bizonyított mérési adatok szerint az alperes a szennyezési határértéket nem lépte túl. Ezért az 1995. évi LIII. törvény (Ktv.) 4. § 7. pontja szerint környezetszennyezést nem valósított meg. A környezeti levegő bűzzel való terhelését a 14/2001. (V.9.) Köm-EüM-Fvm. együttes rendelet 5. § (1) bekezdése alapján megállapította.

A peres felek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet fellebbezéssel nem támadott részét nem érintette. Fellebbezett részét azzal a szövegezésbeli pontosítással hagyta helyben, hogy az alperest..A..ipartelepen hulladékhasznosítással történő vasérc zsugorítvány gyártására vonatkozó, a jelenleg általa

végzett technológiával folytatott működési tevékenysége megszüntetésére kötelezi.

A fellebbezés indokaira tekintettel kifejtette, hogy a környezetszennyezés megtörténte szempontjából nem csak a Ktv-ben meghatározott határértékeknek, hanem adott esetben a bűz 21/2001. (II.14.) Kormányrendelet 3. § j) pontjában meghatározott jogszabályi meghatározásának is jelentősége van. A kellemetlen szaghatás az alperes által kibocsátott füstgáz visszaáramlása során keletkezik, és e szaghatás..A., ..B., ..C.. és..D.. lakosságának mindennapi életét érinti, ingatlanhasználatában zavarja. A bűzszennyezés megtörténte a periratokhoz csatolt hatósági határozatok alapján megállapítható volt. Ennek eredménye volt, hogy az elsőfokú ítélet meghozatalát követően..... Felügyelőség az alperesi telephelyen végzett fémérc szinterező tevékenységet korlátozta. A becsatolt szakértői vélemények alapján a másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy létezik olyan megoldás, mellyel a bűzkibocsátás megszüntethető. Hogy melyik műszaki megoldás alkalmas erre az nem a jelen pernek a tárgya. A másodfokú bíróság a Ptk. 100. §-a mint a környezetvédelmi szabályok alap- és háttérszabálya alapján az alperesnek a bűzszennyezéssel a környezetet szükségtelenül zavaró tevékenységét megállapította, és indokai alapján pontosított szövegezéssel hagyta helyben az elsőfokú bíróság ítéletét.

A jogerős ítélet ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmében az alperes elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésével a kereset elutasítását, másodlagosan az első- vagy a másodfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte.

Mindenekelőtt vitatta a felperesek keresetösségi jogát, ami a Ktv. 99. § (1) bekezdésén, illetve 109. § (2) bekezdésén alapult, de a bíróság a környezetszennyezés, illetve környezetveszélyeztetés megállapítására irányuló kereseti kérelmeket elutasította, és a Ptk. 100. §-a alapján hozta meg döntését.

A lakosságot zavaró bűzzel járó tevékenység korlátozására, vagy betiltására a 21/2001. (II.14.) Kormányrendelet 14. §-a értelmében a környezetvédelmi hatóságnak van hatásköre. Ezért a bíróság az adott jogvitára nem rendelkezhetett hatáskörrel. Az alperes kifejtette, hogy a környezetvédelmi közérdekű perekben a Ptk. rendelkezései nem alkalmazhatóak. A bíróság a perbeli legitimáció hiánya folytán a kereseti kérelmeken is túlterjeszkedett. Előadta, hogy perbeli tevékenységét egyedülálló, szabadalommal végzett technológiával végzi, ami egyetlen környezeti elem tekintetében sem okoz környezetszennyezést. Hangsúlyozta, hogy a hazai szabályozásban a bűzkibocsátásra vonatkozóan nincsenek határértékek, a létező olfaktometriás mérést jogszabály nem írja elő. A bűzhatás szubjektív voltára, továbbá kémiai összefüggéseire tekintettel adott esetben a szakértői bizonyítás sem lett volna mellőzhető. Ezért megalapozatlanul alapította a bíróság döntését a tanúvallomásokra és nem vette figyelembe a büntetőeljárás során

kirendelt igazságügyi szakértő,...X..szakértői véleményét sem. Sérelmezte, hogy a bíróság olyan környezetvédelmi hatósági határozatokra alapította döntését, amiket a hatóság által 2008. november 27-én kiadott egységes környezethasználati engedély (EKHE) felülírt. Megjegyezte, hogy a megelőzőleg hatályos intézkedési tervben foglalt fejlesztéseket és beruházást végrehajtotta. Utalt az uniós irányelvekre és..... Bíróság joggyakorlatára előadva, hogy a jogerős ítélet azokkal ellentétben áll, többek között az arányosság megsértése és az alaptalan lakossági panaszok túlértékelése szempontjából.

Felülvizsgálati kérelme kiegészítéseképpen hivatkozott..Y.. igazságügyi környezetvédelmi szakértőnek egy büntetőügyben az adott tárgyra vonatkozóan adott szakvéleményére, továbbá..... által meghatározott beavatkozási lehetőségére a füstgáz esetleges visszacsapódása esetében. Végül előadta, hogy a környezetvédelmi hatóság a jelen elsőfokú ítéletre hivatkozással, a bíróság pedig az elsőfokú környezetvédelmi hatóság határozatának indoklására támaszkodva állapította meg a bűzterhelés fennállását.

Az I. r. felperes felülvizsgálati ellenkérelmére adott észrevételeiben az elsőfokú eljárás szabályainak megsértését, a bizonyítékok téves mérlegelését, a szükséges szakértői és tanúbizonyítás mellőzését is sérelmezte.

Az I. r. felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmet és felülvizsgálati ellenkérelmet terjesztett elő.

Csatlakozó felülvizsgálati kérelmével a jogerős ítélet rendelkező részének megváltoztatásával az alperes tevékenységének „hulladékhasznosítás” helyett „fémérc színterelő tevékenységre” módosítását, a „jelen technológiával folytatott tevékenység” szövegezés helyett az alperes zsugorítványgyártási tevékenységtől történő teljes eltiltását kérte - az ítélet indoklására tartozóan - addig, amíg az illetékes környezetvédelmi hatóságok jogerős határozatban meg nem állapítják, hogy az alperes az elérhető legjobb technika (BAT) alkalmazásával a füstgáz lecsapódást és a környezet bűzzel való szennyezését megszüntette. Másodlagosan a jogerős ítéletnek az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte. Másodlagos kérelmét arra alapította, hogy az alperes a számára meghatározott kibocsátási és egészségügyi határértékeket túllépte, többek között a kibocsátott kéndioxid tekintetében. Erre vonatkozó szakértői bizonyítást is indítványozott.

Felülvizsgálati ellenkérelme az alperes felülvizsgálati kérelme tekintetében a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

Az alperesnek a felperesi perbeli legitimációval kapcsolatos indokaival szemben az uniós irányelvekre, elsősorban.... 96/61/EK. irányelvére hivatkozott, melynek alkalmazása a nemzeti bíróságra is

kötelező. A.... Bíróság döntéseiből pedig az következik, hogy a nemzeti bíróság a nemzeti jogot úgy köteles értelmezni, hogy az összhangban álljon a közösségi jogi normákkal. Az irányelv és a bíróság értelmezési kötelezettségeként megjelenő közvetett hatály a Ktv. 4. § (7) bekezdésének a rendelkezését lerontja, amiből következően a környezetszennyezés (bűzhatás) megvalósulhat a kibocsátási határérték túllépése nélkül is.

A bűzhatás-környezetkárosítás összefüggésében a Ktv. 4. § 13. pontjára hivatkozással előadta, hogy a környezet kedvezőtlen változása mind jelentősége, mind a mérhetősége szempontjából megfelel a környezetkárosítás fogalmának. A tanúvallomások egyértelműen alátámasztották a füstgáz lecsapódás miatt bekövetkező bűzszennyezés tényét. A Ptk. 100. §-a alapján a felperesi egyesületet mint helybeli székhellyel bejegyzett társadalmi szervezetet saját jogán, egyben alapszabálya alapján is megillette ezen a jogalapon a keresetindítás. Az I. r. felperes azt is hangsúlyozta, hogy a jogerős ítélet a Ptk. 100. §-án túl hivatkozott a Ktv. 6. § (1) bekezdés a) pontjára, 22. § (2) bekezdésére, valamint a levegővédelmről szóló 21/2001. (II.14.) Kormányrendelet 5. § (3) bekezdésének, 8. § (1) bekezdésének a rendelkezésére is. Előadta, hogy az EKHE engedély nem teszi okafogyottá az alperes tevékenységtől történő eltiltását, mert a határozatok kötelező rendelkezései és a tevékenység hatósági korlátozása ellenére a bűzhatás változatlanul fennmaradt.

A II. r. felperes bejelentette, hogy a felülvizsgálati eljárásban felperesi legitimáció hiányában nem vesz részt.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme az I. r. felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmét illetően a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult. Észrevételezte, hogy a felperes által hivatkozott uniós irányelvet a 2008/1/EK irányelv hatályon kívül helyezte. Az uniós jognak a magyar környezetvédelmi joggal való jogharmonizációja jogalkotás útján megtörtént. Az azonos elvi és jogi alapokon nyugvó szabályozás értelmében környezetszennyezés csak a meghatározott határértékek túllépése esetén valósulhat meg. A jogerős ítéletet megalapozó Ptk. 100. §-ának alkalmazásával szemben a Ptk. 106. §-ának és az azon keresztül alkalmazandó levegővédelmi jogszabályokra hivatkozott, melyek kizárják a Ptk. szomszédjogi szabályainak az alkalmazását.

A felperesi beavatkozó a felülvizsgálati kérelem ellenében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte. Kifejtette, hogy az I. r. felperes legitimációja a Ktv. 99. § (1) bekezdése alapján fennállt. A felperest mint egyesületet, illetőleg a tagságát megillető, az egészséges környezethez fűződő alapjog érvényesítése a felperes anyagi jogi érdekeltségén alapszik. Hangsúlyozta, hogy a polgári per bíróságának hatásköre kiterjed a környezetvédelmi, így a levegő bűzzel való terhelésével kapcsolatos jogviták elbírálására

is attól függetlenül, hogy a bűz mint határértékkel nem jellemzett kibocsátás nyert a környezetvédelem rendszerében szabályozást. Ez esetben a bíróság a polgári jog szomszédjogi szabályait a levegővédelemre vonatkozó környezetvédelmi jogszabályokkal összhangban alkalmazhatja a támadott jogerős ítélet indokainak megfelelően. Az I. r. felperessel egyezően hangsúlyozta, hogy az uniós jog és az Európai Unió Bíróságának joggyakorlata a környezetszennyezés fogalmát a Ktv-nél szélesebb körben, határértéktől függetlenül határozza meg. Ezért az alperes környezetszennyező tevékenysége megállapítható. A perben feltárt bizonyítékok alátámasztják, hogy az adott esetben a levegő mint környezeti elem állapota jelentős mértékben romlott. Az alperes füstgáz kibocsátása, illetőleg a levegő romlását eredményező bűzhatás között az okozati összefüggés egyértelműen megállapítható volt. Ez megalapozza azt a következtetést, hogy az alperes tevékenysége folytán a környezet a Ktv. 4. § 13. pontjában szabályozott módon károsodott.

A Legfelsőbb Bíróság elöljáróban hangsúlyozza, hogy a jogerős ítéletet a felülvizsgálatnak a Pp. 275. § (2) bekezdésében meghatározott keretei, tehát a felülvizsgálati kérelem és csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között bírálhatta felül az alábbi megszorításokkal:

A Pp. 272. § (1) és (2) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelem előterjesztésére nyitvaálló 60 nap határidőn belül előterjesztett felülvizsgálati kérelemben kell megjelölni a jogerős ítéletnek azt a jogszabálysértését, amelynek alapján a felülvizsgáló a jogerős ítélet felülvizsgálatát kéri.

Az alperes felülvizsgálati kérelmének a törvényes határidőben történt előterjesztését követően kérelmét több ízben kiegészítette. Újabb jogszabálysértésekre hivatkozott, elsősorban az eljárás jogszerűtlenségét, illetőleg a jogerős ítélet megalapozatlanságát sérelmező indokokat terjesztett elő a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése iránt előterjesztett másodlagos kérelme megalapozása érdekében. A Pp. hivatkozott korlátozó rendelkezései folytán a Legfelsőbb Bíróság e törvényes határidőn túl előterjesztett felülvizsgálati indokokat nem vehette figyelembe.

Az I. r. felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme részben a jogerős ítélet rendelkező része szövegezésének megváltoztatására, az alperes tiltás alá kerülő tevékenységének eltérő meghatározására irányult.

A..... sorszámú, 2010. július 8-i keltű tárgyalási jegyzőkönyv 3. oldal utolsó bekezdése tartalmazza az I. r. felperes módosított és véglegesen fenntartott fellebbezési kérelmét. Eszerint az I. r. felperes az elsőfokú ítélet működési tevékenység megszüntetésére vonatkozó rendelkezése helybenhagyását kérte azzal a pontosítással és kiegészítéssel, hogy „a működési tevékenység, mely

megszüntetésre kerül, az alperes..A.. ipartelepén hulladékhasznosítással történő vasérc zsugorítmány gyártása." A másodfokú bíróság ítéletének rendelkező része az alperes tevékenységét illetően szó szerint e kérelemnek felelt meg. Mivel a Pp. 270. § (1) bekezdésén keresztül alkalmazandó 247. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban a kereseti (és fellebbezési) kérelmet megváltoztatni nem lehet, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem e részének a felülvizsgálati eljárásban történő elbírálására nem kerülhetett sor. A másodfokú ítélet meghozatalát megelőző másodfokú tárgyalás jegyzőkönyvéből az is kitűnik, hogy az I. r. felperes elsődleges fellebbezési kérelme a továbbiakban arra irányul, hogy az alperest a bíróság a működéstől a jelenlegi technológia alkalmazása mellett tiltsa el (6. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 6. oldal ötödik bekezdés). Ebből következően a másodfokú bíróság az I. r. felperes úgynevezett elsődleges fellebbezési kérelmének teljes egészében helytadott. Nem adott helyt ugyanakkor az I. r. felperes úgynevezett másodlagos, határérték túllépésre alapított, és környezetszennyezés megállapítására, attól történő eltiltásra irányuló fellebbezési kérelmének, mellyel az I. r. felperes az elsőfokú ítélet keresetét elutasító rendelkezésének hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és szakértői bizonyítás után újabb határozat hozatalára utasítását, elsődleges fellebbezési kérelme tárgyában pedig részítélet hozatalát kérte.

Amennyiben az I. r. felperes úgynevezett másodlagos fellebbezési kérelmének elbírálását az elsődleges kérelmének sikerességétől tette függővé, (ahogy azt a fellebbezési tárgyalási jegyzőkönyv tartalmazza), az elsődleges fellebbezési kérelmének helytadó döntés folytán a kereseti és fellebbezési kérelem megváltoztatásának fenti korlátaira tekintettel részéről felülvizsgálati kérelem, különösen csatlakozó felülvizsgálati kérelem előterjesztésének nem volt helye. Amennyiben pedig a két fellebbezési kérelmét önálló kérelemként tartotta fenn, (ahogy az eredeti fellebbezésében szerepelt), a keresetét elutasító jogerős ítéleti rendelkezés ellen csak önálló felülvizsgálati kérelem előterjesztésének lett volna helye a Pp. 273. § (6) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 244. §-a alapján. Csatlakozó fellebbezéssel (felülvizsgálati kérelemmel) ugyanis csak a fellebbezéssel (felülvizsgálati kérelemmel) megtámadott ítéleti rendelkezés támadható. Mivel a felperesek kereseti kérelmét elutasító jogerős ítéleti rendelkezést a felülvizsgálati kérelem nem támadta, a járulékos jellegű csatlakozó jogorvoslati kérelem előterjesztése adott esetben kizárt volt.

Ebből következően a csatlakozó felülvizsgálati kérelmet a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 244. § (3) bekezdése alapján hivatalból el kellett utasítani.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárásnak a fentiekben megvont keretei között eljárva előljáróban azt is hangsúlyozza, hogy a perbeli jogvitát - a jogerős ítéletnek a Ptk. 100. §-ára

hivatkozó döntése ellenére - a Ktv. rendelkezéseire alapított környezetvédelmi pernek tekintette, melynek felülvizsgálatára a Pp. 271. § (3) bekezdés a) pontjában meghatározott kizáró ok nem vonatkozik. Ennek részletes indokait az alábbiakban fejti ki.

A felperesi legitimáció:

A Legfelsőbb Bíróság a perben eljáró bírósággal egyezően abból indult ki, hogy a felperesek a Ktv. 99. § (1) bekezdés b) pontja, illetőleg 109. § (2) bekezdése alapján közérdekű keresetet indítottak az alperes levegőt bűzzel szennyező tevékenysége megtiltása érdekében. Az I. r. felperes mint a környezetvédelmi érdekek képviselőjére létrehozott egyesület ennek megfelelően környezetveszélyeztetés, környezetszennyezés, vagy környezetkárosítás esetén a környezet védelme érdekében vált jogosulttá a környezethasználó alperes elleni perindításra. Ennek keretében a (2) bekezdés szerint jogosultsága kiterjedt arra, hogy a bíróságtól kérje a környezethasználónak a jogsértő működéstől történő eltiltását és a kár megelőzéséhez szükséges intézkedések megtételére kötelezését.

Környezetveszélyeztetésre hivatkozással az ügyész is jogosult volt a keresetet megindítani a tevékenységtől való eltiltás, illetőleg a környezetveszélyeztető tevékenységgel okozott kár megtérítése iránt.

A Legfelsőbb Bíróság nem osztotta azt az alperesi álláspontot, hogy a felpereseknek a Ktv. rendelkezéseire alapított keresetösségi joga hiányzott, mivel a bűzkibocsátásra a környezetvédelmi jogszabályok nem állapítanak meg határértéket (Ktv. 4. § 7. pont), illetőleg az elméletileg mérhető, de a gyakorlatban meg nem valósult, a jogszabály által megkívánt hiteles mérés a környezetkárosodás tényét (4. § 13. pont) nem támasztotta alá. A Legfelsőbb Bíróság jogi álláspontja szerint a hazai környezetvédelmi jog rendszere - az uniós joggal és jogalkalmazással összhangban - biztosítja a levegő mint védett környezeti elem minőségének integrált, a polgári jog jogintézményeivel is biztosított védelmét, többek között a lakosságot zavaró bűz környezetbe juttatásától.

A környezet védelmének általános szabályait a Ktv. tartalmazza. A Ktv. 1. §-ában a törvény céljaként az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítását, a környezet egészének, valamint elemeinek és folyamatainak magasszintű összehangolt védelmét, a fenntartható fejlődés biztosítását jelöli meg. A (2) bekezdés értelmében megfelelő kereteket teremt az egészséges környezethez való alkotmányos jogok érvényesítésére és elősegíti - többek között - a környezet igénybevételének, terhelésének és szennyezésének csökkentését, károsodásának megelőzését, a károsodott környezet javítását, helyreállítását, az emberi egészség védelmét, az életminőség környezeti feltételeinek a javítását. E

célok elérése érdekében a törvény 13. §-ában megfogalmazza a környezeti elemek egységes védelmének alapelvét: Minden környezeti elemet önmagában, a többi környezeti elemmel alkotott egységben és az egymással való kölcsönhatás figyelembevételével kell védeni. Igénybevételüket és terhelésüket ennek megfelelően kell szabályozni. A környezeti elemek védelme egyaránt jelenti azok minőségének, mennyiségének és készleteinek, valamint az elemeken belüli arányok és folyamatok védelmét. Valamely környezeti elem igénybevételének, illetve terhelésének megelőzése, csökkentése, vagy megszüntetése céljából nem engedhető meg más környezeti elem károsítása, szennyezése.

A környezet integrált védelmét a Törvény a jogi szabályozás oldaláról az átfogó szakterületi szabályokat tartalmazó külön törvények, a törvényi szabályozást nem igénylő részletes szabályok tekintetében az e törvényben foglaltak alapulvételével, kormányrendeleti szabályozás útján valósítja meg (Ktv. 36. §). A Ktv. a környezetvédelem célja és ismertetett alapelvei megvalósulása érdekében a környezetvédelmi jog szabályait kiegészítő hatállyal saját szabályrendszerébe illeszti más jogágak felelősségi és szankciórendszerét. A Ktv. 101. § (1) bekezdése értelmében a környezethasználó az e törvényben és más jogszabályokban szabályozott módon büntetőjogi, szabálysértési jogi, polgári jogi és közigazgatás jogi felelősséggel tartozik tevékenységének a környezetre gyakorolt hatásaiért.

Mivel a Ktv. a környezetvédelmi jog szabályainak rendszerét a fentieknek megfelelő, vertikálisan és horizontálisan tagolt, jogágakon átnyúló integrált szabályrendszerként határozza meg, a környezetvédelmi érdekek érvényesítésére közérdekű kereset indítására jogosult felperesek keresetindítási jogosultságát (felperesi legitimációját) nem zárta ki annak az előfeltételezése, hogy a környezetnek a keresetben megjelölt sérelme megfeleltethető egy polgári jog által szabályozott felelősségi alakzatnak, ami polgári jogi jogkövetkezmények alkalmazását vonhatja maga után. (A felperesi legitimáció vizsgálata ennél több követelményt nem rejt magában; a környezet megfelelő sérelmének vizsgálata és az alkalmazandó jogkövetkezmény a bizonyítási eljárásra és az érdemi döntésre tartozik).

A környezetvédelmi jog és a polgári jog megfelelő jogintézményeinek kapcsolódását a Ktv. és a Ptk. szabályai egyaránt tartalmazzák. A Ptk-nak a szomszédjogra vonatkozó szabályai - az alperes álláspontjának megfelelően - valóban a Ptk. 106. §-a alapján kapcsolhatóak a környezetvédelmi jog szabályaihoz: „A törvénynek a szomszédjogra vonatkozó rendelkezéseitől jogszabály, vagy a felek megállapodása eltérhet”. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint azonban a környezetvédelem joga a szomszédjogi szabályozásnál markánsabb módon kapcsolódik a Ptk. másik nagy jogterületéhez, a

kártérítési joghoz. A környezetvédelem szabályozási rendszerének kulcsfogalmai, a környezetszennyezés, környeztkárosítás a Ptk. szabályozási rendszerében a jogellenes károkozásnak, a környezetveszélyeztetés a Ptk. 341. §-ában szabályozott károsodással veszélyeztetés fogalmának feleltethető meg. A Ktv. 103. § (1) bekezdése értelmében a környezet igénybevételével, illetőleg terhelésével járó tevékenységgel vagy mulasztással másnak okozott kár környezetveszélyeztető tevékenységgel okozott kárnak minősül, és arra a Polgári Törvénykönyvnek a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályait (Ptk. 345-346. §-ai) kell alkalmazni. A Ktv. e kifejezett rendelkezéséből következően a környezet igénybevételével, illetve terhelésével megvalósított károkozó magatartás - a Ktv. 4. §-ában meghatározott fogalommeghatározások tartalmát tágító módon - önmagában, a határértékektől függetlenül polgári jogi értelemben környezetveszélyeztető tevékenységnek minősül. Ily módon közvetlenül megalapozza mindkét felperesnek a Ktv. rendelkezésére alapított keresetindítási jogát. A Legfelsőbb Bíróság megjegyzi, hogy a jogszabályi kapcsolódás folytán a Ptk-nak a veszélyes üzemi felelősségre vonatkozó szabályai mellett többek között a károsodással veszélyeztetésre vonatkozó, már idézett általános rendelkezései is hatályosulnak. Ezért a Ktv. 103. § (1) bekezdésének az alkalmazásában mind a környezeti kárt okozó, mind a kárral veszélyeztető magatartás megfelelő anyagi jogi alapot szolgáltat a keresetindításra.

A polgári per bíróságának hatásköre:

A levegőtisztaság védelmének általános szabályait a Ktv. 22. §-a, részletes szabályait a Ktv. 36. §-a felhatalmazása alapján a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 21/2001 (II.14.) Kormányrendelet /R/ tartalmazza. Az R. 3. § j) pontja definiálja a bűz fogalmát kellemetlen szagú légszennyező anyag, vagy anyagok keverékeként, amely összetevőivel egyértelműen nem jellemezhető. Az R. 5. § (1) bekezdésében tiltja a környezeti levegő olyan mértékű terhelését, amely légszennyezést, vagy határértéken felüli légszennyezettséget okoz, valamint - határértékhez kötöttség nélkül - a környezeti levegő bűzzel való terhelését. Az 5. § (3) bekezdésében, illetőleg 8. § (1) bekezdésében határozza meg a környezethasználónak a levegőminőség megőrzésével, 14. §-ában pedig a közigazgatási hatóságoknak e szabályok betartatásával kapcsolatos kötelezettségeit. Az alperes arra hivatkozva állította a bíróság hatáskörének hiányát, hogy az R. 14. §-a értelmében a környezetvédelmi hatóság hatósági jogkörében jogosult a lakosságot zavaró bűzzel járó tevékenység korlátozására, vagy betiltására. Az alperes tévesen értelmezi e rendelkezést a bíróság hatáskörét kizáró szabályként. A környezetvédelmi szabályozásnak a már ismertetett hierarchikus felépítéséből következően a kormányrendelet nem hatálytalanítja a Ktv. általános

rendelkezéseit, melyek a környezet veszélyeztetése esetén perindításra jogosítják fel a törvényben meghatározott szervezeteket. A perindítási jog magába foglalja a bíróságnak a Ktv. által meghatározott keretek között előterjesztett kereset elbírálására való feljogosítását, az alkalmazható szankciókat, azaz a polgári per bíróságának a környezetvédelemmel kapcsolatos hatáskörét. Bár a bíróság rendelkezési és a közigazgatási hatóság intézkedési jogköre között felfedezhetőek párhuzamosságok, a felperesi beavatkozó helyesen utalt e körben arra, hogy a polgári jogi jogalkalmazás - a környezetvédelem integrált céljának a megvalósítása érdekében - megfelelően kiegészíti a környezetvédelmi közigazgatási jog eszközrendszerét. Az alkalmazható szankciók egy részének azonossága (tevékenységtől eltiltás) semmiképpen nem értelmezhető olyan módon, hogy arra csak egy jogalkalmazót, nevezetesen a közigazgatási hatóságot jogosította fel a jogalkotó. A felülvizsgálati kérelem indokaitól eltérően a környezethasználót kötelező rendelkezést tartalmazó ítélet végrehajtásának sincs akadálya a Vht. meghatározott cselekmény végrehajtását szabályozó rendelkezéseinek megfelelően (Vht. 172-177. §).

A Legfelsőbb Bíróság részben egyetért azzal az alperesi állásponttal, hogy a felperesek perindítási jogosultságáról és ezen keresztül a bíróság hatásköréről rendelkező Ktv. szabályok azt is meghatározzák, hogy a bíróság mely anyagi jogi szabályokra alapozva hozhatja meg döntését. A jogerős ítélet a levegővédelmi jogszabályok háttér jogszabályaként hivatkozott a Ptk. szomszédjogi szabályaira. A felek polgári jogi mellérendeltségi jogviszonyának megfelelően alapította döntését a tulajdonos mindenki más szükségtelenül zavaró magatartásának generális, a Ptk. 100. §-ban meghatározott tilalmára. E jogi állásponttal szemben az alperes alaptalanul hivatkozott a Ptk. 106. §-ának a szomszédjogra vonatkozó rendelkezésektől eltérést engedő rendelkezésére, mert a jogerős ítéletben hivatkozott levegővédelmi jogszabályok nem eltérő rendelkezéseket tartalmaznak. Ellenkezőleg, a környezetvédelmi jog speciális, egyben szakmai szabályaival és eszközrendszerével védik a bűzzel szennyezett anyag kibocsátójával szemben a közeli és távolabbi környezetet a lakosságot zavaró bűztől (R. 14. §). A keresettel védeni kívánt jogot szabályozó jogterületek sajátos találkozása folytán tehát nem kifogásolható, hogy a jogerős ítéletben a bíróság az ítéletben megjelenített környezetvédelmi jogsérelem alapjaként a polgári jogi tulajdonosi alapjogokra és kötelezettségekre hivatkozott. A Legfelsőbb Bíróság ugyanakkor a felperesi legitimációval kapcsolatban kifejtett indokainak megfelelően az alperes környezetveszélyeztető tevékenységével kapcsolatban a polgári jog kártérítési szabályait találta háttérjogszabályként közvetlenebbül alkalmazhatónak.

A bűzkibocsátás megítélése környezetvédelmi jogi szempontból

A környezetvédelmi jog szabályozásának fenti rendszeréből kitűnik, hogy a környezeti levegő bűzzel való terhelése elleni védelem a környezetvédelmi jog integráns részét képezi. A környezetvédelem más védett tárgyaitól eltérően a levegő bűzzel való terhelése és az az elleni védelem specialitása, hogy a bűzkibocsátásra - annak bizonytalan kémiai összefüggéseire és a bűzhatás viszonylag szubjektív voltára tekintettel (R. 3. § j. pont) - a jogi szabályozás nem állapít meg határértékeket. A Ktv. 4. § 7. és 13. pontjában meghatározott mérhetőség követelményének ugyanakkor a különböző határértékekhez viszonyítás szempontjából van elsődleges jelentősége. A Ktv. felhatalmazása alapján alkotott levegőrendelet e specialitások figyelembevételével szabályozta a levegő bűzzel való terhelésének tilalmát, a megengedett bűzterhelés határait, és az azt meghaladó kibocsátás elleni védelem eszközrendszerét (R. 5. § (1) és (3) bekezdése, 14. §). E jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően a bűzkibocsátás attól kezdődően tilalmazott, hogy a lakosságot zavarja. Ennek megelőzése vagy legkisebb mértékűre csökkentése érdekében a környezetvédelmi hatóság levegővédelmi követelményeket, műszaki intézkedéseket, az elérhető legjobb technika alkalmazását írhatja elő. Amennyiben a környezethasználó ezeket az előírásokat megszegi, a bűzzel járó tevékenység korlátozásának vagy betiltásának van helye. E rendelkezések a polgári per bírósága számára is az alkalmazandó speciális környezetvédelmi anyagi jogot jelentik. A már definiált környezetveszélyeztető tevékenység megállapításának eredményeként alkalmazhatta tehát a bíróság a Ktv.-ben meghatározott, illetőleg a Ktv. 101. § (1) bekezdése szerint az azzal jelen esetben azonos tartalmú polgári jogi szankciókat.

A környezetveszélyeztető tevékenység bizonyítottsága

A fentiekből következően a felpereseknek azt kellett a perben bizonyítani, hogy az alperes tevékenysége olyan bűzkibocsátással jár együtt, amely sérti a levegővédelmi követelményeket (R. 3. § h) pontja) és ezáltal a környezetben élő lakosság mindennapi életét szükségtelenül zavarja, életminőségét rontja. Az alperes ennek körében megalapozatlanul hivatkozott a megfelelő hiteles mérési adatok, illetőleg a szakértői bizonyítás hiányára. A már kifejtett okokból a bűzkibocsátásra a határérték nincs megállapítva. Ennek megfelelően az alperes által hiányolt mérés szempontjából sincs megfelelő, a jog által megkívánt viszonyítási alap. A kellemetlen bűzhatás - jogszabályi definíciójából is következően - elsősorban ténykérdés. Az alperes maga sem jelölte meg pontosan, hogy mennyiben tekinti a bűz megállapíthatóságát a Pp. 177. § (1) bekezdésében meghatározott szakkérdésnek. A Pp. 3. § (5) bekezdése által meghatározott szabad bizonyítás rendszerében a bíróság a rendelkezésére álló bizonyítékok alapján tehát eljárási szabálysértés nélkül következtethetett az alperes tilalmazott

bűzkibocsátó tevékenységének a megvalósulására. A Legfelsőbb Bíróság a lefolytatott bizonyítás anyagából az alábbiakat emeli ki:

Már az I. r. felperes megalakulását megelőző spontán és tömeges lakossági panaszok, majd az I. r. felperes tényfeltáró tevékenysége egyértelműen e környezetvédelmi probléma fennállására és megoldatlanságára utalt. Ezzel párhuzamosan a környezetvédelmi hatóság már 2002. évben kiadott környezetvédelmi engedélyében, majd azt követően folyamatosan megállapította a bűzkibocsátást, melynek megszüntetésére intézkedéseket írt elő. Az egymást követő hatósági előírásokat, intézkedéseket az alperes megvalósította, a lakosságot jelentős mértékben zavaró szaghatás azonban nem szűnt meg. A környezetvédelmi hatóság 2010. évben hozott jogerős határozata szintén arról tanúskodik, hogy az alperes az elérhető legjobb technikának részben nem megfelelő, és a környezeti levegő lakosságot zavaró bűzzel terhelő tevékenységét folytatta. Ezért került sor az alperes tevékenységének hatósági korlátozására. E peradatoknak megfelelően az alperes kellő alap nélkül hivatkozott arra, hogy az adott iparvidéken több bűzkibocsátó üzem működik, és a kibocsátás forrása nem állapítható meg. E védekezésének ellentmondanak a hatósági határozatokban az alperes bűzkibocsátására vonatkozóan tett konkrét és egyedi megállapítások, továbbá az emiatt a határozatokban alkalmazott kötelező rendelkezések. Az alperes védekezésének ellentmond az a saját, többször hangsúlyozott előadása is, hogy a hatósági kötelezéseknek folyamatosan eleget tesz.

A bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok okszerű mérlegelésével állapította meg, hogy az alperes működése kellemetlen, erős, a lakosságot zavaró füstgáz kibocsátással jár. Ennek megszüntetése érdekében a felperesek alaposnak bizonyult közérdekű keresetet terjesztettek elő. A bíróság okszerű mérlegelésén alapuló döntése felülvizsgálati kérelemmel eredményesen nem volt támadható.

Az alperes arra is hivatkozott, hogy tevékenységét egyedülálló, szabadalommal védett technológiával végzi, melyben hulladék nem képződik, a bevitt hulladékok új hasznosítható anyag létrehozásával teljes mértékben hasznosulnak. A Legfelsőbb Bíróság - ahogy az első- és másodfokú bíróság - sem vitatta, hogy az alperes a környezetre nem veszélyes és veszélyes melléktermékek és hulladékok újrahasznosítása terén környezetvédelmi szempontból jelentős, hasznos tevékenységet végez. Nem vitatja azt sem, hogy a végtermék, a vasérc zsugorítvány előállításának a technológiája biztosítja, hogy a végtermék előállítása során hulladék ne keletkezzen. Ugyanakkor a felperesi beavatkozó helyesen utalt felülvizsgálati ellenkérelmében arra, hogy az alperesi tevékenység környezetvédelmi célja és pozitív jellemzői sem adhatnak mentességet valamennyi környezetvédelmi előírás betartásának kötelezettsége alól. Ebből következően a Legfelsőbb Bíróság az alperesi környezetveszélyeztetés súlyával és mértékével arányosnak,

szükséges, de elegendő rendelkezésnek találta a jogerős ítéletben foglalt döntést, mellyel a bíróság az alperest csak a jelen, zavaró bűzterhelést okozó technológiával folytatott tevékenységtől tiltotta el.

Az ismertetett indokoknak megfelelően a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet felülvizsgálattal támadott részében a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati kérelem eredménytelensége, illetőleg a csatlakozó felülvizsgálati kérelem elutasítása folytán a felek a felülvizsgálati perköltségüket maguk kötelesek viselni. A beavatkozó felülvizsgálati perköltséget nem igényelt. Az I. r. felperes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt csatlakozó felülvizsgálati eljárási illeték megfizetéséről az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 57. § (1) bekezdés a) pontja alapján nem kellett rendelkezni.

Budapest, 2010. december 16.

Dr. Bőssinger Zsuzsanna s.k. a tanács elnöke, Dr. Kiss Mária s.k. előadó bíró, Csánitzné dr. Csiky Ilona s.k. bíró

Szné

A kiadmány hitelével:
tisztviselő